

Дзітпартыя і Мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 49 (2203)
20 чэрвеня 1967 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

Чарговы маршрут Рэспубліканскага фестывалю Беларускага мастацтва, прысвечанага 50-годдзю Савецкай улады, прайшоў у гэтыя дні па Віцебшчыне. Фестываль тут пачаўся 20 чэрвеня вялікім канцэртам у Віцебскім Палацы культуры ўраўнення бытавога абслугоўвання. Гасцей віталі сакратар абкома партыі М. Пахому і старшыня выканкома гарсавета Я. Маурый. Са словам у адказ выступіў намеснік міністра культуры БССР Ю. Міхневіч.

АДРАС ФЕСТЫВАЛЮ — ВІЦЕБШЧЫНА

Канцэрт прыняў удзел Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева, Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла, салісты Дзяржаўнага ардаэна Леніна акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР, артысты эстрады.

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

СПЫНІСЯ, ТАВАРЫШ...

І СВЯТА, І ШКОЛА

26 гадоў назад, гэтакім жа чэрвеньскім ранкам, фашысцкія захопнікі вераломна паршлі заходні рубяж нашай Родзімы. Пачалася Вялікая Айчынная вайна нашага народа супраць гітлераўскай Германіі, сьвяціцца памяць аб тым, як наш народ, за вызваленне свайго радзімага краіна ад фашысцкага рабства, пачаў вайну, якая забрала мільёны чалавечых жыццяў, якая прынесла нашаму народу нечужбыя пакуты, гора і слёзы, але якая паказала свету пераможнасць савецкага народа, выявіла беззапавяжную адданасць савецкіх людзей справе Леніна, справе Камуністичнай партыі, беспрэкаваўнаму мужнасці і героізму сёнаў і дачок Краіны Саветаў...

Вайна скончылася перамогай нашай Родзімы, беззапавярай капітуляцыяй фашысцкай Германіі, разаром сіл цэмы і зла. Народы свету ўздымалі свабоду. Савецкія людзі зноў атрымалі магчымасць будаваць свабоднае і шчаслівае жыццё...

З тае пары мінула някалькі гадоў. Сёння на нашай зямлі не засталася рон, нанесеных гітлераўскімі акупантамі. Выраслі дзеці тых, хто ў Вялікім змаганні з фашызмам астаў нашу свабоду і незалежнасць. Толькі раны ў сэрцах і дуіх людзей не зарубіваліся, неч дні і адзінокае соркі плачучымі слязінамі. Тым больш, што сям-там у свеце зноў падымаюць голыя сілы вайны і наслалі.

Але памяць савецкіх людзей, памяць чалавечая — вечная. Да вялікіх помнікаў і безмянных абеліскаў у памяць тых, хто аддаў свай жыццё ў змаганні з фашызмам, ніколі не зарэсць народная сцяжка. І ля помнікаў на брацкіх магілах застываюць у гонарнай варце сыны і днкі загінуўшых герояў. Памяць аб іх — сьвяціцца...

Фота М. РУБІНШТЭЙНА.

АДБУДУЦА У МАСКВЕ...

Абдыслас чарговы паслэдніце Савета па Беларускай літаратуры пры праўленні Саюза пісьменнікаў БССР. На паслэднім былі разгледзеныя пытанні, звязаныя з падрыхтоўкай да Дня культуры і мастацтва Беларусі ў Маскве. Намечана правесці ў сталіцы Вялікай Віцебшчыны літаратурныя і мастацкія вечары. Так, на Міжнароднай вясце створыць «Беларускі» літаратурны вечар. Так, у Цэнтральным Доме літаратуры вясенню адбудзецца вечар, прысвечаны 85-годдзю з дня нараджэння Яні Купалы і Януба Коласа. Акрамя гэтага, у Маскве будуць праведзены вечары, прысвечаныя памяці Вялікага Багдановіча, 439-годдзю Беларускага кнігадрукавання і 50-гадоў з дня нараджэння Пімена Панчанкі.

На паслэднім Савета ішла гаворка і аб іншых мерапрыемствах, якія мрннеца правесці ў сталіцы нашай Родзімы для прапаганды Беларускай літаратуры. Так, на Міжнароднай вясце створыць кнігу, якая адкрываеца ў пачатку ліпеня ў Маскве, адзі з дзён мрннеца запусціць у сталіцу групу Беларускага паэтаў. Плануецца таксама арганізаваць паездку нашых паэтаў у Разань, на радзіму С. Ясеніна, для ўдзелу ў вечары Беларускай паэзіі.

І. БАРАШКА.

Віцебская абласная бібліятэка справіла наваселле, пераехала ў новы прасторны будынак, які вы бачыце на здымку. Наш карэспандэнт звярнуўся да дырэктара бібліятэкі У. Ванцеева з просьбай расказаць аб рабоце калектыву ў новых умовах.

Будынак цудоўны і таму настрой у нашых работнікаў пружыны, — гаворыць Уладзімір Іванавіч. — Наваселле мы чакалі з нецярплівасцю і даўно, бо туліліся ў даволі непрыстасаваным памяшканні. Мяркуюце самі. Калі раней агульная карысная плошча абласной бібліятэкі складала 350 квадратных метраў, дык цяпер — пяць тысяч. Гэта дазволіла нам адкрыць новы аддзел Беларускай літаратуры і краязнаўчай кнігі, мастацтва, тэхнічнай літаратуры, аддзел асноўнага кнігазахоўвання, перыядычнага друку. Есць у нас цяпер і зала для навуковых работнікаў, больш чым у тры разы пашырылася агульная чытацкая зала. Раней мы не мелі актовай залы. Цяпер яна ёсць. Тут мы будзем наладжваць усялякія масавыя мерапрыемствы: тэматычныя вечары, вусныя часосці, сустрачкі з чытачамі. Зараз рытуецца да нафэрыцы «Дарогі бацькоў». Есць і спецыяльныя памяшканне для выставак. Дарэчы, мы ўжо аформілі выстаўку-фотамантак «Віцебск за 50 гадоў Савецкай улады».

У новым памяшканні працаваць стала лягчэй: да новых паслуг — грузавы ліфт. Больш чым у два разы павялічыўся штат супрацоўнікаў бібліятэкі. Толькі за апошні дзесяць дзён колькасць чытачоў павялічылася на дзве тысячы. Кніжны фонд бібліятэкі складае больш за 320 тысяч тамоў. Есць добрае кнігазхоўнішча, дзе падтрымліваецца аднаведны рэжым вільготнасці і тэмпературы, пераплэтная майстэрня. Адым словам, створаны ўсе ўмовы, каб падоўжыць жыццё кнігі. Навукова-метадычны кабінет атрымаў большую магчымасць друкаваць і распаўсюджаць сваю літаратуру. За апошні паўмесяц ён разаслаў шэсць метадычных распрацовак. Калектыву прыкладзе ўсе намаганні, каб яшчэ лепш абслугоўваць чытачоў.

БІБЛІЯТЭКА СПРАВІЛА НАВАСЕЛЛЕ

20—21 чэрвеня 1967 года ў Маскве працаваў Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС. Пленум абмеркаваў наступныя пытанні:

- 1. Аб палітыцы Савецкага Саюза ў сувязі з агрэсіяй Ізраіля на Блізкім Усходзе.
  - 2. Аб тэзісах да 50-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.
- Па першаму пытанню парадку дня Пленум заслухаў даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС тав. Л. І. Брэжнева «Аб палітыцы Савецкага Саюза ў сувязі з агрэсіяй Ізраіля на Блізкім Усходзе».
- У спрэчках выступілі: тт. П. Я. Шэлест — першы сакратар ЦК Кампартыі Украіны, Д. А. Кунаеў — першы сакратар ЦК Кампартыі Казахстана, В. В. Грышын — старшыня ВЦСПС, М. Р. Ягорчыч — першы сакратар Маскоўскага гаркома КПСС, В. В. Халыўка — стаяляр Макеўскага металургічнага завода імя Кірава Данецкай вобласці, В. С. Толсцікаў — першы сакратар Ленінградскага абкома КПСС, М. У. Келдыш — прэзідэнт Акадэміі навук ССРС, Ш. Р. Рашыдаў — першы сакратар ЦК Кампартыі Узбекістана, К. Ф. Катусь — першы сакратар Горкаўскага абкома КПСС, В. П. Міхаванадзе — першы сакратар ЦК Кампартыі Грузіі, Н. Н. Радзіёнаў — першы сакратар Чэлябінскага абкома КПСС, В. Ю. Ахундаў — першы сакратар ЦК Кампартыі Азербайджана, І. Я. Палакоў — першы сакратар Мінскага абкома Кампартыі Беларусі, А. Э. Вос — першы сакратар ЦК Кампартыі Латвіі, А. Е. Карняйчук — пісьменнік, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў ССРС, Г. С. Залатухін — першы сакратар Краснадарскага крайкома КПСС.

Пленум ЦК аднагалосна прыняў пастанову па пытанню, якое абмяркоўвалася.

Пленум абмеркаваў і адобрыў тэзісы ЦК КПСС да 50-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

З заключным словам на Пленуме выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС тав. Л. І. Брэжнеў. Пленум выбраў тав. Ю. У. Андропаву кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС.

Пленум вызваліў тав. Ю. У. Андропаву ад абавязкаў сакратара ЦК КПСС у сувязі з пераходам на іншую работу.

На гэтым Пленум ЦК КПСС закончыў сваю работу.

ПАСТАНОВА ПЛЕНУМА ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЫНЯТАЯ 21 ЧЭРВЕНЯ 1967 года АБ ПАЛІТЫЦЫ САВЕЦКАГА САЮЗА ў СУВЯЗІ З АГРЭСІЯЙ ІЗРАІЛЯ НА БЛІЗКІМ УСХОДЗЕ

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС т. Брэжнева Л. І. «Аб палітыцы Савецкага Саюза ў сувязі з агрэсіяй Ізраіля на Блізкім Усходзе», Пленум ЦК КПСС пастанаўляе:

поўнасьцю адобрыць палітычную лінію і практычную дзейнасць Палітбюро ЦК, накіраваную на спыненне агрэсіі Ізраіля, на падтрымку ААР, Сірыі і іншых арабскіх дзяржаў, якія падвергліся нападу, на прадукцыйнае небеспечнае вынік агрэсіі для справы ўсеагульнага міру.

Агрэсія Ізраіля — гэта вынік змовы найбольш рэакцыйных сіл міжнароднага імперыялізму, у першую чаргу ЗША, накіраванай супраць аднаго з атрадаў нацыянальна-вызваленчага руху, супраць перадавых арабскіх дзяржаў, якія сталі на шлях прагрэсіўнага сацыяльна-эканамічных ператварэнняў у Інтэрэсах працоўных і праводзяць антыімперыялістычную палітыку.

Ва ўмовах, калі ЗША працягваюць сваю разбойніцкую вайну ў В'етнаме, агрэсія Ізраіля на Блізкім Усходзе з'яўляецца яшчэ адным звяном у агульным ланцугу палітыкі ваўнічных імперыялістычных колаў, якія спрабуюць спыніць гістарычны рух наперад справы нацыянальнай незалежнасці, дэмакратыі, міру і сацыялізму.

Савецкі Саюз, іншы сацыялістычны краіны, усе прагрэсіўныя антыімперыялістычныя сілы знаходзяцца на баку арабскіх народаў у іх справядлівай барацьбе супраць імперыялізму і неаналіямізму, за неад'емнае права самім вырашаць усе пытанні свайго ўнутранага жыцця і знешняй палітыкі. Пленум ЦК, выказваючы волю савецкіх камуністаў, усю савецкага народа, рашуча асуджае агрэсію Ізраіля і заклікае аб сваёй салідарнасці з народамі ААР, Сірыі, Алжыра і іншых арабскіх краін.

Пленум адзначае, што хуткія, рашучыя і сумесныя дзеянні Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных дзяржаў адыгралі важную ролю ў тым, што ваенныя дзеянні на Блізкім Усходзе былі спынены. Пазіцыя нашай партыі і Савецкага ўрада, іх практычныя крокі ў сувязі з падзеямі на Блізкім Усходзе атрымалі поўную падтрымку ўсяго савецкага народа.

Пленум ЦК з задавальненнем нанстатуе, што ў адказны момант у развіцці міжнародных падзей разам, поплеч дзейнічалі брацкія сацыялістычныя дзяржавы, якія падпісалі Заяву ад 9 чэрвеня 1967 г. Яшчэ раз было пацверджана, што сумесныя дзеянні сацыялістычных краін — магутны фактар у барацьбе супраць агрэсіўнага падкопаў міжнароднага імперыялізму.

Пленум ЦК поўнасьцю адабрае Заяву Цэнтральных Камітэтаў камуністычных і рабочых партыі і ўрадаў сацыялістычных краін ад 9 чэрвеня г. г. і пацвярджае, што Савецкі Саюз разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі зробіць усё неабходнае, каб дапамагчы народам арабскіх краін даць рашучы адпор агрэсару, агарадзіць свае законныя правы, патушыць ачаг вайны на Блізкім Усходзе, аднавіць мір у гэтым раёне.

ПАСТАНОВА ПЛЕНУМА ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЫНЯТАЯ 21 ЧЭРВЕНЯ 1967 года АБ ТЭЗІСАХ ЦК КПСС ДА 50-годдзя ВЯЛІКАЙ КАСТРЫЧНІЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭВАЛЮЦЫІ

Адобрыць тэзісы ЦК КПСС да 50-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

ГОРА Д, ПЛОЙНЫ МУЗЫКІ...

Нататкі з фестывалю «Пражская вясна»

Разам з прэфектарам Талінскай кансерваторыі Жэні Сіяман мне дэталова пазнаёма з фестывалем «Пражская вясна».

Бадай, мала хто памятае цяпер, як нарэзаліся ў гэты святая мастацтва, што стала неад'емнай часткай вясенняй Прагі. А было гэта нядаўна. У 1946 годзе Чэшская філармонія вырашыла адзначыць сваё 50-гадовае юбілейнае свята.

Святая стала дэманстрацыяй усяго краіны і пражскай рэжымнага шчыты ўжо не могуць змясціць усіх фестывальных арцём. Вясняна «Ф» — зямля мастацтва, вельмі надобная на сярэдняе чысло, штогод узнімаецца над Прагай.

Сялетняму фестывалю пераэднічаў міжнародны конкурс вакалістаў. Пра вынікі яго асобна прымаюцца пазней, бо савецкія спевакі шудно паказалі сябе. Сярод мужчын першае прэмія была прысуджана Георгію Селізнёву (Ленінград), трэцюю прэмію разам з думкамі іншымі маладымі спевакамі атрымаў Асольві Сухін, саўладальнік тэатра оперы і балета Беларускай ССР. Гэта несумненны поспех маладога спевака, які ўпершыню выступіў на такім адэжым саблорытэ. Сярод жаночых галасоў першае прэмія сёлета не была прысуджана, другую атрымала А. Фрэдэрава (Масква) разам з чэхаславацкай спявачкай Я. Смітэвай. Генаровы дыплом першае ступені павелла з Прагі А. Рабава (Масква), дыплом другога ступені — А. Малуцкая (Бразан). Усе гэтыя ўдзельніцы ад СССР былі адзначаны ўзнагародамі.

На жаль, мы прыехалі ў Прагу, калі конкурс быў скончыўся і стамленныя але шчаслівыя і удзельнікі яго ўчэрашні дэмаду. Нам заставалася толькі, праводзіць іх, дэталова дажыццёва гаспадару: каб гэты конкурс выйшаў і на той самы шлях поспеху, па якім ідуць ранейшыя пражскія «хрысціянскія». М. Растропвіч, Д. Шафран, Н. Гутман і іншыя праслаўленыя савецкія артысты.

У дзень прыезду нам уручылі падрабязную праграму фестывалю і анкету з просьбаю ўказаць, якія фестывальныя канцэрты і спектаклі мы хацелі б убачыць. Трэба сказаць, што гэтыя былі вельмі лёгкія заданні. У Прагу каля дзесяці канцэртных залаў, не лічычы краму, якія таксама выкарыстоўваюцца для арганічных і хараваў канцэртаў, і на ўсіх гэтых «палюўках» праходзілі мерапрыемствы фестывалю.

Асноўныя фестывальныя канцэрты адбываліся ў зале імя Сметаны і Дому работніцкай мастацтва, так званым «Рудольфінуме», які мае самую вялікую ў Праге канцэртную залу.

Па традыцыі кожны фестываль пачынаецца ў зале імя Сметаны выкананнем праграмы чысла пэмы «Мая Радзіма» гэтага вялікага чэшскага кампазітара. Не выпадкова на партытуры творе напісана, што ён прысвечаны Праге. Прага нібы вяртае Сметане свой доўг.

Фестываль звычайна маюць тэматычны характар. У 1965 годзе, напрыклад, гэты быў агляд лепшых струнных квартэтаў свету, а адпаведна з пурным правам аформіў назваў сімфонічных аркестраў. Назва прэстыжы пералік выканавчых калектываў, якія удзельнічалі ў фестывалю, падвядзе гэта, ў Прагу прыехалі Сімонфіоні аркестр Ленінградскай філармоніі (пад кіраўніцтвам Яўгена Мравіцкага), аркестр веніскай філармоніі (дырыжор Карл Бём), аркестр Чэшскай філармоніі (дырыжор Сержыў Чэбідаке і Карл Анчэр), Парыжскі «аркестр Ламур» (дырыжор Жан-Башіст Марі), «Берлінскі Штатскапел» (дырыжор Філіп Зейтнер), сімфонічны аркестр Чэхаславацкага радыё, горада Прагі (Ф.О.К.), Славацкай філармоніі, Дзяржаўнай філармоніі ў Брно.

Усе знаўцы і музычныя крытыкі аднадушна прызналі культурна-навуковы фестывальны выступленні аркестраў Ленінградскай і Венскай філармоніі.

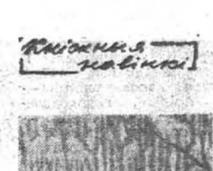
Аркестр веніскай філарманіі ў дзюх праграмах выканаў Сімонфіоні дэ мажор і сімфонію «Гіфнер» Моцарта, сімфонію № 7 Бетховена, «Смерць» Шуберта, «Штраўс і сімфонію № 7 А. Брукера». Аркестр Ленінградскай філармоніі ў першай праграме выканаў сімфонію мажорную сімфонію Моцарта, музыку для струнных, ударных і чэсты Бертага і Літургічную сімфонію Анегера. У другой праграме прагучалі ўверцюра да оперы «Руслан і Людміла» Глінкі, сімфонія № 6 Пракоф'ева і сімфонія № 5 Шостакавіча.

Немглы не скажаць некалькі слоў пра гаспадару фестывалю — аркестр Чэшскай філармоніі. Ён не праву лічыцца адным з асноўных чэхаславацкіх музычных калектываў.

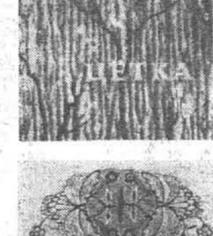
Усяго на фестывалю нам удалося наведаць 17 канцэртаў. Пра ўсе, зразумела, нема магчымыя напісаць. Хацелася б толькі шчыра спыніцца на выступленні пражскага ансамбля «Новыя спевакі мадэрністаў». Гэты калектыў, мастацкі кіраўніком якога з'яўляецца Міраслаў Бенгада, узнік дзесяць гадоў назад. 16 спевакоў і дзевяці аранжыроўкаў аднадушна наладжвалі абыдвала старажытнай музыцы і гістарычных жанраў, саворах, карнічных галерэях, парках. Ужо за першыя пяць гадоў свайго дзейнасці ансамбль заслужыў усеагульнае прызнанне. Прынікненне выкананне «мадэрністаў» тэорыі старажытных кампазітараў было шчыра сустрача ў Сен-Шанелі ў Парыжы, на музычных урочышчах у Вуртбургу, у Венецыі і іншых гарадах. «Мадэрністы» лічыцца адным з лепшых інтэрпрэтаў тэорыі Пастраля, Паля Акема. У 1966 годзе ансамбль атрымаў «Гран-пры» парыжскай Акадэміі Шарля Гросе за пласцінку з запісам «Крэйма» Акема. У канцэрце, які нам папашчвала слухаць (ён адбыўся ў храме святога Іржы), былі яраза выкананы «Рэвізья» і два матэры Акема. Цікава шчыра адзначыць, што спевакі працуюць у ансамблі на грамадскіх асновах, у кожнага ёсць і свая асноўная прафесія.

Калі мы адпалі дадому, нехта з гаспадару фестывалю спытаў, што нам больш за ўсё спадабалася ў Праге. І тады, і зараз не гэта можа быць і ёсць адзіна адказ. Прага, яна сардэчна і гаспадару і гаспадару, яе музыкальная душа.

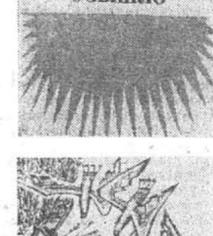
Л. ІВАШКОЎ,
выкладчык Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Выява з мастацтва

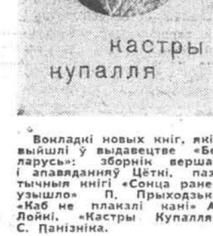
СОННА РАНЫЯ УЗЫШЛО

Наб не плакалі КАНІ

Настры нупалля

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

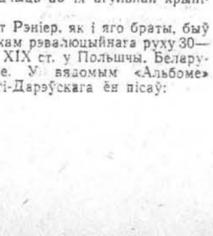
Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

Выдавецтва «БЕЛАРУСЬ»

мекі часта больш цікавы, чым у творах... Захацелася стаць прапагандастам не толькі твораў, але і складаных жыццёвых і мастацкіх біяграфіяў. Большасць артыкулаў ужо напісана. Я чытаў іх з цікавісцю, яны адкрывалі мне ў сваёсвабодным пралажэнні новыя рысы вядомых пісьмннікаў.

Ужо закончаная праца — пасля слоў да мастакоў выдання рамана Я. Брыля «Птушкі і гнезды». У ім толькі і глыбока даследавана фарміраванне пісьмніцтва. У чалавек, разгледжана грамадзянскае і творчае развіццё Я. Брыля і знойдзены ўдалыя рысы для ідэянамастацкага аналізу рамана «Птушкі і гнезды».

Яшчэ адна раз, якая ўжо канчаткова запланавана — фоталабом «Між тых палёў»... Ілюстраваныя аглядаюць «пра зямлю, якая нахлынула Міцкевічам». Тэксты і агляды напісаны Я. Брылем, а фоталабомы зроблены Я. Бранічэвічам. Графіраванне — даўняе захаванне Уладзіміра Андрэевіча. У агляды яго нахлынула яго любоў да родных мясцін з пастанянай адданасцю літаратуры.

Думкі У. Я. Калеснікі пра стан і перспектывы нашай крыві таксама дэталова з яго перакананнем, што крыві павінна імкнуцца да паказу ўсёй паўтары асобы пісьмніцтва, ладу думак і паўчужы, які жывіць і падтрымлівае творчую дзейнасць. Ён абгрунтоўвае пачынаць і перспектывы тэага надыходу да мастацкіх з'яў паграбнасцю паўпартыграфічна твора мастацтва, чытача цікавіць не толькі сам тэкст, але і чалавечы, грамадзянскі атмасфера, у якой твор унікае — гэта мастацкі твор становіцца больш грамадзянскім, цікавым і важным як дакументы жыццёвай рэальнасці.

За апошнія паўтара дзесяці гадоў беларуская літаратура напісана і крыві ўвайшла ў культуру агляда мастацкіх з'яў і пачалі ступаць улічваць на літаратурны працэс. Грубыя промахі ў аглядах твораў трапляюцца ўсё рэзды і выходзяць, як правіла, з асяродка напрофесійнай крыві. Але, на жаль, і сёння крыві часта знаходзіцца па пурвай дэстанцыі ад чытачоў. Некалькі крыві хваляць сваё чытанне і чалавечы «я», у размове з аўтарам забываюцца на чытачоў і вядуць гаворку ўскладнена. Народна крыві не слухаюць аглядаў, хоць па ўменню забываюцца іх можна меркаваць пра іх культуру... Быць асабліва прыкра, калі чалавек адных з гэтых захаваных хоча бачыць у табе саперніка і палеміка праўдзіка, або і ўвогуле забывае, як цябе завучы.

Уменне бачыць у мастаку і чытачу аднадушна грамадзянскае і чалавечы вельмі патрэбна крыві. У крыві працах, адзначаных гэтай якасцю, выразнай акрэслена і грамадзянскае абычча самага аўтара. Гэта дае крыві адпаведна з мастацкай уменнем уручыць весті з пісьмніцтвам уласна цікава і карысна размову пра пурны мастацкі працэс. Спрачка свабодна пераходзіць з літаратурнай нівы на жыццёвую. Дыялог гэты пэўны і цікавы, бо ён насычаны пошукамі праўды жыцця і праз пасародніцтва мастацтва, і непасрадна...

Ік, на думку У. Я. Калеснікі, працуюць маладымі крыві.

Прыемна бачыць, што наша змена ўзбройваецца прафесіяна і наіроўвае даследуючы і карысна ў сферы мастацтва, аналізуе структуру мастацкага твора і спалучае ідэянамасткі аналіз з мастацкай існасцю чытацка, бадай, влічым крыві (Р. Бярэзін, А. Адамовіч, П. Шчыраў...). Зараз жа гэта становіцца нормай для маладых крыві.

І калі прыход у пазіцыю і прозу так аванга «афалагічнага» паналення выклікалі аласнасці (недаход вопыту мо аслабіць жыццёвую аснову і грамадзянскае твора), дык у галіне крыві і літаратуры з'яўляецца неабходна менша, бо-роўна ўсёнага — вопыту (засяваля сярэба чалавечай культуры праз кнігу) ў працы крыві былі вядныя.

На жаль, іх пакас часта герметызуюцца ў лабараторыі мастака. Але мастак не толькі суб'ект, надзены дарам эстэтычна-аігначнага бачання, — ён і грамадзян, і проста чалавек са сваім характарам і ўроствам.

Надзія і з прыемна прывітаў дыскрэтыўна І. Гусевыя «Яна Брыль — мастак і аўтарфэрат В. Рагойшы «Памята М. Танка», шчыра радуючыся пра прафесійна вестру інструмента, якім умеа валодаюць малады аўтары. Разам з гэтым мяне, можа ад неперывна, засталася і наўная засяража. Даследчы вядуць аналіз мастацкай тэаіні твораў, высмываючы іткі з ніткай, паказваючы з чаго і як яна ссунае, але часам нібыта забываюцца, што за чалавек той чарадзятчак. І ўсё ж гэты прывітаўшы хібы. Сіла літаратурынаства, якое выкарыстоўвае прыёмы структурынага аналізу — у дэжаснасці і неабвержнасці. Думка, да гэтай крыві добра будучыя. Яна зможа вырастаць, калі адлі твор ад суб'ектыўна прысуду «на вока». У наш час, час навуковай арганізацыі жыцця, эксперты маюць пошук і вагу...

У Брасце мне дэталова сусурапаца і гаварыць з многімі людзьмі, якія ведоць Уладзіміра Андрэевіча. Без таго, што яны расказалі, было б вярнуць увагу на пра яго творчую нагару і літаратурную аігнаўнасць.

Вялікую працу вядзе ён у педітэаіі. Лекцыі, семінары, паездкі са студэнтамі на Беларусь, збірае фальклор, захаванне студэнтаў да самастойнай даследаў працы, падтрымка сярб знойдзенай моладзі, настольнае імкненне выхоўваць людзей, зыцкуючы мастацкім словам, вядучы іх у разумовую адукацыю прыродаў... А яшчэ дэталова і рэаўчына адданым літаратурным аб'яднаннем, якое расце і стае. Ды і я не расці, матыч такога рухнага аігнаўна, які ралюцца кожнаму парастку, аплочіцца пра кожнага здольнага аўтара, не шкадуе сіл і часу на чытанне і праўкі дэлаў не ўсёй літаратурнай прадукцыі Брасцянскіх рэаўчынаў, напісаны брасцімкі літаратурамі!

Усе, хто гаварыў пра гэта, даўгалі свой расказ яшчэ словамі асабістай павагі і любі да Уладзіміра Андрэевіча. Іначай і немагчыма гаварыць пра гэтага чалавеча, які бязмежна любіць літаратуру і працу ў ёй і чытаць сваім шчаслівым лёсам.

Варлен БЕЧЫК.

ПІСЬМНІК ЗА РАБОЧЫМ СТАЛОМ

ПРА ПРАВАУ РОДНАСЦІ

Іны не забывалі пра народны рух, што ажыццяўляў гэты ідэя. Даследаванне рамантычнай пазіцыі былой Заходняй Беларусі, на думку даследчыка, мае агульнае значэнне.

Заходнебеларуская пазіцыя захавала мяне арганічным спалучэннем народнасці з рамантычнасцю, якая ніколі не пераключыла прадзіасці і шырыцы паэтычнага слова. Гэта варту падкрэсліць сёння, калі некаторыя прыхільны «суровай праўды» адмаўляюць рамантыку. Мне дамаецца, што вонят прагрэсўна польскай літаратуры XIX—XX стагоддзям, лепшыя прадстаўнікі якой былі рамантыкамі, перанятыя свядчыць, што і рамантыка можа вылучыць праўду грамадскіх паўчужы. Як мне здаецца, у дэкламе М. Горькага на I з'ездзе савецкіх пісьмніцкаў, дзе гаворыцца пра народ як творца самых велькіх легенд, казак і гераічных характараў, сьвідравіцца менш вятна народнасці рамантыкі.

А ў якім стане праца над «Аповесцю пра Таўляя»? Гэтая спроба мастацкай белгэаграфіі вядомага амагара і пазіцыя была крыві нечаканай, але па сутнасці арганічнай для У. Я. Калеснікі. Усе даследаванні У. Я. Калеснікі пазначаны выразным імкненнем прасачыць сувязі і ўзаемаадносіны творчых асоб з фанімі рэчаіснасці, выявіць і раскласіфікаваць іх паводзі і розных жыццёвых сітуацыях, паказаць іх развіццё ў рэальным жыцці і амагара. Дзе гэтага мэты У. Я. Калеснікі ўжо не раз спрабавалі выказаць, а яго традыцыйна літаратурынаства даследавання і ўзбройваецца мастацкім словам. Нарошце паспрабаваў выкарыстаць магчымыя белгэаграфічныя формы і, мне здаецца, паспяхова — мяркую па тым, што надрукавана. Пісьмнік пазнаёма мяне з новымі раздзеламі, які ён яшчэ не лічыць закончанымі.

«Аповесці» пішана не ў шпарка. І чым далей, тым больш унікае цікакасці, ды лепш бачны і пэдахопы тых частак, якія ўжо зроблены. Паспяшайце, вядуць, з публікацыяй фрагментаў гэтай рэчы «Полымі». Разлічваю гэтым шляхам знаходзіць да пераходзі людзей, якія вядоць Таўляя і без дапамогі лічэ заканчоны гэту рэч было б проста немагчыма. Разлік апраўдаецца, і выдаткі заўважна публікацыі паўраўнаюцца прытокам новых матэрыялаў.

Чыста творчы цікакасці, якія даводзіцца перамагчы — працыва пісьмніцкі, — заклучаюцца ў тым, што запасы мастацкага пісьма патрабуюць якасна існага выкарыстання жыццёвага факта, чым у публіцыстыцы, дзе факт ці сітуацыя ляжыць паўчужы пэўнай ідэі, «абавязваючы» апісанне падзей каментарыям і тлумачэннямі. Абенціфікацыя ідэі ў самым пачатку вобразу ці паўчужы — гэта да мяне ніколі не пазываючы, ды цікава і тым, што даводзіцца прытрымлівацца дакументальнай асновы. Хаця і надаралася сусурапаца з Таўляем, і запомніўся яго голас і мажеры, аднак нялёгка знаходзіць адпаведнае яго рэагаванне на падзеі.

Нарыс «Партрэт друга», надрукаваны ў «Полымі», яшчэ болей засведчыў, што У. Я. Калесніку не чужыя прыёмы і спосабы мастацкага паказу жыцця. Есць падставы запытацца, ці не збіраецца пісьмніцкі запердзіць у прозе пурны творамі. Пытанне далікатнае, і пэўнага адказу на яго атрымаць не удалося. Калі, адказваючы ўжо на іншае пытанне, Уладзімір Андрэевіч гаворыць аб сваім абавязку напісаць пра партыянаўскае жыццё і расказвае некаторыя эпізоды і факты, каментуючы іх з працінаўскай мастака, — паўчужы думка, што, можа быць, з гэтай і разгорнецца мастацкае палатно.

Што яшчэ на рабочым стаце У. Я. Калеснікі і што, як кажуць, просіцца на рабочы стол? — Вядуць, як у кожнага літаратурынаства, у мяне ёсць і амаль гатовыя працы. І задуму, якім яшчэ далёка да рэалізацыі. Адны дачакаюць свайго часу, другія праіваюцца без чагды. Я рады, што імя на сталае такой працы, якую трэба пісаць, ды не хочацца. Праўда, часта стол займаюць лекцыі, дэталы па тэмах ад маіх літаратурных інтарсаў. Але ж і ўгадаць, што дэталова і факты каментуючы іх з працінаўскай мастака, — паўчужы думка, што, можа быць, з гэтай і разгорнецца мастацкае палатно.

Гэты артыкул можа быць заўважна на кніжку пра пісьмніцкаў у жыцці. Апрача М. Танка, Уладзімір Андрэевіч збіраецца расказаць словам і фатаграфіямі пра М. Лынькова, Я. Брыля, А. Адамовіча, У. Караткевіча, В. Быкава, А. Карпава... У кнізе аўтабіяграфіі «Пра час і пра сабе» У. Я. Калеснікі раскласіфікаваў сваю задуму: «Не трэба было вятліва назірвальнасці, наб заўважыць, што ў прыватных гутарках і асабістым жыцці пісьмніцкаў тэлевізараў. Пакадзіце па хатах — і мэрлы, вядуць, самую фасонную ўбачыць, і прамыя машыны і запалкі. Адным словам, жыцьцё народ як мае быць».

Так, у асабі прыйшоў дабрабці. І ўсё ж не гэта, вядуць, сама асноўная перамена. Аўтамашына і тэлевізар сёння не такая ўжо родная рэч. Галоўнае — змена абычча людскага ў весты, узровень інтэлекту аясковага жыцка. У мяне няма статыстычных дэталёў, але, вядуць, я не намагаю памінацца, калі скажу, што ў весты сёння людзей з сярэдняй і вышэйшай адукацыяй амаль столькі ж, як і ў горадзе (я маю на ўвазе на кожныя тысячы чалавек).

На тэрыторыі калгаса імя 16 партызан працуюць дзве сярэднія, адна васьмігодняя і тры пачатковыя школы. У адной з тых школ — яна таксама імя 16 партызан — мне дэталова пазнаёма Віліяна дзюхпаўраўна Бундіна са светлым класамі, кабінетамі, лабараторыямі, бібліятэкай, акавай залай.

Двадцяткі востм наставнікў, які кажуць, уласнай галоўна — імяцковай школы, у нядаўнім мінулым выхаванні гэтай школы.

У калгасе з пурна аігнаўнаў — таксама «свае»: тут нарадзіліся, выраслі, завочна закончылі навуцальныя ўстановы.

І зараз у нас велькі многі аўчацкі, — расказвае Леанід Іванавіч — бригадзір Марат Абразоўскі, старшы арцелі Віктар Трапашка, пчаловед Уладзімір Шакура — Горачыя сельгаспадарчый акадэмік, сядовед Уладзімір Куніцкі і два бригадзіры жывёл-ладовчых ферм у Мерынагоўскай сельгаспункце.

Гэты размовы і закончыліся мае знаёмства з сённяшнім Дукоры. Успрады чакалі новыя дарогі, новыя знаёмствы. Але пра гэта ў наступны раз.

Дукоры.

Н

ЯСТОМНАЯ і мэтанакраўпаная праца літаратурынаства і крыві У. Я. Калеснікі, які шмат займаецца вывучэннем і даследаваннем заходнебеларускай літаратуры, выклікае цікавасць не толькі ў літаратурнай грамадскасці, але і ў шырокіх колах чытачоў. Яго кнігі «Паэзія змятанія», «Час і песні», складзеныя, адрэдаваныя і глыбока раскласіфікаваны ім зборнікі вершаў М. Васілька і М. Жэніна, аўтарны творы заходнебеларускіх паэтаў «Сіні і паходні», нашоўны ішчэ і змястоўнай прамавы: белгэаграфічны «Аповесці пра Таўляя», а таксама артыкулы і публікацыі, што паўчужы ў друку, — усё гэта вельмі адзіна крытыкам і чытачам.

Можна бачыць многія добрыя якасці прац У. Я. Калеснікі: глыбокае веданне прадмета даследавання, высокі тэарэтычны ўзровень, самастойнасць у вырашэнні нераспрацаваных пытаньняў, паслядоўнае і грунтоўнае тлумачэнне эстэтычнага і грамадскага зместу творчых з'яў, вядуць, вядуць і ролі мастацкай літаратуры сярэд і іншых форм драматычнай аігнаўнасці ў наіроўна-гістарычных умовах былой Заходняй Беларусі, добрая ўзброенасць ідэямі і мастацкімі крытэрыямі сучаснасці пры ацэнцы літаратурнай спадчыны... Прыбавілае яшчэ і ўменне весты гаворку прыва і даступна. Імкненне да разнабаковага, а не толькі вузка літаратурынаствага, асававава фактў і з'яў. Ніша У. Я. Калеснікі нахлынула, з вятліва дэталовай заданай, укладваючы ў дэталова і асававава літаратурных з'яў сваё захаванне гераічнай развалючынай барышчы ў Заходняй Беларусі і пазіцыі, якая ўжо нахлынула.

І калі яшчэ ў зым неадзінак часе літаратура Заходняй Беларусі амаль не вылучалася і была, няводле слоў даследчыка, «некранутой пучынай», а наша літаратурынаства аперывала ўсяго некалькімі імбамі, то сёння, дэталова У. Я. Калеснікі, мы мае неспарэдына большае ўважэнне пра развіццё літаратурнага працэсу ў Заходняй Беларусі і пра тую ўмову, у якой выспывалі перадавы ідэі нацыянальна-вызваліцкага руху. Пасля яшчэ дэталовага паўчужы магчымыя для глыбейшага разумення і творчасці сучасных пісьмніцкаў, чыя жыццёвыя і творчыя дэталы пазнаёма ў Заходняй Беларусі — М. Танка, П. Пестрака, Я. Брыля.

Творчыя інтарсы У. Я. Калеснікі, вядома, далёка выходзяць за рамкі заходнебеларускай літаратуры, але ўсім зразумела, што менш вятна пра не ішла ў першую чаргу гаворка ў час нашых ідэяных сусурапацаў і разам з Уладзімірам Андрэевічам у Брасце, дзе ён жыве і працуе.

На рабочым стаце пісьмніцкага працэсунаў засяража і яшчэ доўга, вядуць, будзе галоўнай гата ў «першай літаратурнай сімфаніі». Яшчэ не скончана «Аповесці пра Таўляя». Але яна, гаворыць Уладзімір Андрэевіч, толькі раздзел ці аглаў прапрацуючы агульнага тэаіні, апрача пурнаўскай агульнай і перанісца з людзьмі — свядкам і удзельнікам развалючынага руху, з іх сваякамі і знаёмымі даюць шмат матэрыялаў, які настольна патрабуе новай працы.

У кнізе «Час і песні» зоратка расказвалася пра жыццё і дзейнасць Язэпа Урбановіча, аднакшніца В. Таўляя і сёбра А. Салагубы. Новы матэрыял вымагае даўня пісаць пра Урбановіча.

Значная частка працы — «пералапачыванне» архіваў, пошук дакументаў і матэрыялаў. На прыкмеце ёсць талі матэрыялы, якія вядуць папушачы ў архівах Польшчы і Вялікі. Магчыма, аігнаўна аігнаўнасці «Прамом», што вядуць і дэталова часе рэаўчына на пачатку 30-х гадоў. Есць, хоць і менша, галэя адшукаць «Крыві» — вядомае чыстае Лукшынка турмы. Таіна аігнаўна магл б паспрыць болей далікатнасці ў ацэнцы літаратурных з'яў, які знойдзеныя ў адным з архіваў вершаў М. Васілька дапамагалі, напрыклад, высвятленню сувязей паэта з камуністычным падполлем на пачатку 30-х гадоў.

Наш, што займаюць месца на рабочым стаце У. Я. Калеснікі, таўсёнаць. Зараз ён працуе над артыкуламі пра У. Я. Калеснікі і Л. Радзюка, хоць падтрымлівае і іны зборнікі, прадстаўляючы іх спадчыну значна паўчужы, чым у зборніку «Сіні і паходні».

Раней мне звадалася, што самай важнай плынь у літаратуры гэтай пары — імявая пазіцыя. Аднак жа, хоць яна і змястоўная свая спантанная сувязю з развалючынаым рухам, ён не хапае эстэтычнай самастойнасці. У творчасці ж Я. Радзюка, У. Я. Калеснікі, А. Салагубы, П. Пестрака і іншых аўтараў сусурапаца праца і самастойнасці «даследчы» элемент, які дае права на існаванне літаратуры як асобнай формы грамадскага свядомасці, іхні творчы і інавацыяны выказалі іхні творчы і мастацкі гераічны мас Заходняй Беларусі на пачатку ідэяных часоў — у часы, якія ўспрымаў народам як неадзінак гістарычна драматычна. Гэтыя пэўна-рамантычныя паказалі драматызм гістарычнага моманту праз успрыманне інтэлігентна — адсюль гіпербалізаванасць, рамантычнае патэнцірав

